

звернення 29.09.2022)

3. Сухонос В.В., Білокінь Р.М., Сухонос В.В. (мол.) Кримінальне право України. Особлива частина: підручник / за заг. ред. доктора юрид. наук, проф. В.В. Сухоноса. Суми: ПФ «Видавництво «Університетська книга», 2020. 672 с.

4. Про судову практику в справах про перевищення влади або службових повноважень: Постанови Верховного Суду України від 26 грудня 2003 р. № 15. URL:<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0015700-03#Text> (дата звернення 06.10.2022)

**Медяник Інна Сергіївна**  
аспірант Дніпропетровського  
державного університету  
внутрішніх справ

### **АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ВИРОБЛЕННЯ ТА ВПРОВАДЖЕННЯ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ З ПИТАНЬ ТИМЧАСОВО ОКУПОВАНИХ ТЕРИТОРІЙ**

Важливими ознаками держави є державний суверенітет та державна територія, на якій саме держава здійснює верховенство. Саме держава має виключне право користуватися даною територією, самостійно здійснювати державну владу відповідно до норм міжнародного та національного права. Недоторканість та цілісність державної території є важливим принципом міжнародного права та засадою відносин між цивілізованими державами. Проте військова агресія з боку росії, проведення окупаційними адміністраціями на тимчасово окупованих територіях псевдо референдумів не тільки створили загрозу державному суверенітету України, але й порушили територіальну цілісність нашої держави, що вимагає не тільки усунення військової агресії, і відновлення територіальної цілісності нашої держави, але й вироблення дієвої і ефективною державної політики щодо деокупації та реінтеграції окупованих територій. Сьогодні вироблення концептуальних засад такої політики є доволі актуальним завданням, що в подальшому дозволить відновити не тільки політичний лад, економіку та ідеологію на тимчасово окупованих територіях, але й створити необхідні соціально-гуманітарні умови для нормального життя громадян України.

У зв'язку з цим постає питання про те, якою має бути державна політика з питань деокупації та реінтеграції тимчасово окупованих територій.

Окремі засади державної політики щодо деокупації та реінтеграції тимчасово окупованих територій закладені у низці міжнародних документів ООН, ПАРЄ тощо, серед яких варто відмітити такі, як резолюції Генеральної Асамблеї та Ради Безпеки ООН (резолюції 68/262 «Територіальна цілісність України» [1] та рішення КМРЕ «Ситуація з правами людини в Автономній Республіці Крим та м. Севастополь (Україна)» [2], а також резолюції

ПАРЕ «Порушення прав людини, вчинені проти кримських татар у Криму». [3] та «Створення трибуналу для розслідування злочинів РФ в Україні» [4].

Вказані та інші міжнародні документи, прийняті на підтримку України у протидії збройній агресії закладають основи сучасної державної політики, пов'язаної з заходами деокупації та реінтеграції тимчасово окупованих територій. Водночас події, що відбуваються в нашій державі вимагають вжиття органами державної влади та місцевого самоврядування конкретних заходів, спрямованих на створення законодавчої основи сучасної Концепції державної політики з деокупації та реінтеграції тимчасово окупованих територій. Хоча, можна зазначити, що перші кроки в цьому напрямі вже здійснені. Так, у 2014 році було прийнято Закон України «Про забезпечення прав і свобод та правовий режим на тимчасово окупованій території України», який було оновлено 31.03.2023 року. Цей закон визначає особливості державної політики із забезпечення державного суверенітету України на тимчасово окупованих територіях України. Визначальним терміном в аспекті досліджуваної нами державної політики є термін «деокупація», під якою законодавець розуміє комплекс заходів державної політики, наслідком яких є повна відсутність на території України, що була тимчасово окупована, збройних формувань Російської Федерації і окупаційної адміністрації Російської Федерації та встановлення загального ефективного контролю України на цій території (повернення тимчасово окупованої території під загальну юрисдикцію України та відновлення конституційного ладу України на цій території) [5].

Важливим елементом будь якої державної політики є розроблення її засад, тобто плану дій та заходів з реалізації. У цьому аспекті заслуговує уваги Рішення Ради національної безпеки і оборони України від 11 березня 2021 року, затверджене Указом Президента України від 24 березня 2021 року № 117/2021, а також розпорядження Кабінету № 288-р від 04.04.2023р. «Про внесення змін до плану заходів з реалізації Стратегії деокупації та реінтеграції тимчасово окупованої території Автономної Республіки Крим та міста Севастополя» [6]. У ньому визначено, що заходи, строки та очікувані результати стосовно деокупації та реінтеграції окупованих територій. Серед заходів плану дій заслуговують на увагу ті, що пов'язані із моніторингом та документуванням фактів порушень Російською Федерацією як державою-агресором, окупаційною адміністрацією Російської Федерації прав і свобод людини та законних інтересів громадян України; розроблення законодавства щодо відповідальності за кримінальні правопорушення, вчинені в умовах тимчасової окупації; розроблення спеціальної програми підвищення кваліфікації з питань деокупації та реінтеграції тимчасово окупованої території, управління деокупованою територією для державних службовців та посадових осіб місцевого самоврядування; здійснення інших заходів щодо стабілізації ситуації в соціально-економічній сфері [6].

Аналіз цих та інших документів свідчить про те, що в цілому в нашій державі закладено основи та окреслено у загальному вигляді державну політику деокупації та інтеграції тимчасово окупованих територій. Позитивним моментом є те, що ця політика формується з широким залученням міжнародної спільноти та за її підтримки.

В цілому можна вести мову про те, що ефективність державної політики деокупації та інтеграції тимчасово окупованих територій може формуватися завдяки відповідному механізму, складовими елементами якого мають стати: політична складова (яка представляє собою сукупність зовнішньополітичних та внутрішньополітичних елементів, спрямованих на стабілізацію політичної ситуації на цих територіях); інституціонально-організаційна складова (представляє собою сукупність правових та організаційних заходів, спрямованих на створення відповідного законодавства, визначення ролі, завдань та місця органів державної влади та місцевого самоврядування щодо деокупації та реінтеграції територій, оптимізації системи влади та управління); соціально-економічна (передбачає впровадження нової міграційної політики, вжиття заходів з впровадження освітньої, гуманітарної політики, політики зайнятості населення, створення робочих місць, відбудови території тощо); ідеологічна (має містити заході щодо зміни ідеології, захисту та розвитку інформаційного простору на територіях, які були окуповані).

Важливим елементом вказаної політики має бути законодавче врегулювання правового режиму деокупованих територій.

Підсумовуючи вищевикладене слід зазначити, що державна політика щодо деокупації та реінтеграції територій потребує зараз науково виважених підходів, обґрунтованих заходів, з огляду на позитивний міжнародний досвід, визначення ключових засад та елементів та оформлення на законодавчому рівні у вигляді відповідного концептуального акту.

---

1. Коментар МЗС України щодо ухвалення Генеральною Асамблеєю ООН резолюції “Територіальна цілісність України: захист принципів Статуту ООН”. URL: <https://www.kmu.gov.ua/news/komentar-mzs-ukrainy-shchodo-ukhvalennia-heneralnoiu-asamblei-oon-rezoliutsii-terytorialna-tsilisnist-ukrainy-zakhyst-pryntsypiv-statutu-oon>

2. Human rights situation in the Autonomous Republic of Crimea and the city of Sevastopol (Ukraine). URL: [https://search.coe.int/cm/pages/result\\_details.aspx?objectid=0900001680a2471d](https://search.coe.int/cm/pages/result_details.aspx?objectid=0900001680a2471d)

3. Human rights violations committed against Crimean Tatars in Crimea URL: <https://pace.coe.int/en/files/29360/html>.

4. Створення спеціального міжнародного трибуналу щодо злочину агресії проти України є необхідним та єдиним ефективним кроком для притягнення росії до відповідальності. URL: <https://www.rada.gov.ua/news/Top-novyna/234877.html>

5. Закон України «Про забезпечення прав і свобод та правовий режим на тимчасово окупованій території України» у редакції від 31.03.2023р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1207-18#Text>

6. Про внесення змін до плану заходів з реалізації Стратегії деокупації та реінтеграції тимчасово окупованої території Автономної Республіки Крим та міста Севастополя. розпорядження Кабінету « 288-р від 04.04.2023р. URL: <https://www.kmu.gov.ua/npas/pro-vnesennia-zmin-do-planu-zakhodiv-z-realizatsii-s288-40423>.